

РІШЕННЯ

щодо присудження наукового ступеня доктора наук

Спеціалізована вчена рада з присудження наукового ступеня доктора наук Д 29.051.11 Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження наукового ступеня доктора психологічних наук **Фалько Наталі Миколаївні** на підставі прилюдного захисту докторської дисертації **«Соціально-психологічні основи гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів»** на правах рукопису за спеціальністю 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи»

«05» квітня 2025 року, протокол № 30.

Фалько Наталя Миколаївна, 1973 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 1995 році Мелітопольський державний педагогічний інститут за спеціальністю «Хімія і біологія», «Соціальна психологія».

Кандидат психологічних наук з 2009 року, доцент кафедри практичної психології з 2011 року.

В докторантурі не навчалась.

Працює ректором Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького МОН України з 2023 р. до теперішнього часу.

Докторська дисертація виконана шляхом самосійної роботи над дисертацією.

Рекомендовано до захисту 28 лютого 2025 року.

Здобувачка має 61 публікацію, з яких: 11 розділів у колективних монографіях, 1 одноосібна монографія, 2 навчально-методичні праці, 29 статей у наукових фахових виданнях із психології (з них: 15 статей у наукометричних виданнях, з яких: 3 статті – у наукометричній базі Scopus, 2 статті – у наукометричній базі Web of Science Core Collection, 3 статті – у міжнародних періодичних наукометричних виданнях), 18 публікацій – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та інших виданнях.

Опоненти:

Попович Ігор Степанович, член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи», професор кафедри загальної та соціальної психології, Херсонський державний університет МОН України, професор кафедри психології, дав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Авторка слушно відзначає, що теоретична конструкція життєвого простору охоплює весь діапазон психологічних ситуацій: від поточної безпосередньої ситуації до життєвої ситуації в цілому. Проте, з тексту дисертації не зрозуміло, як за масштабом та рівнем абстракції дисертантка співвідносить поняття «життєвий простір» з онтологічною категорією «життєвий світ».

2. На нашу думку, потребує уточнення, які методологічні підходи було покладено авторкою у вивчення питання життєвого досвіду молоді у векторі вивчення проблеми транзитивності її життєвого простору.

3. Авторка констатує, що отримана в емпіричному дослідженні структура суб'єктивного образу життєвого простору молоді відповідає його теоретичній моделі, розширюючи та конкретизуючи її стосовно досліджених вибірок (респондентів молодшого та старшого юнацького віку). Проте, такий постулат потребує більш розширеного і переконливого пояснення з боку дисертантки.

4. У роботі проведено якісне, ґрунтовне узагальнення отриманих даних, проте бракує опрацювання результатів констатувального етапу дослідження методами математичної статистики, що суттєво збагатило б інформативність таких даних.

Пілецька Любомира Сидорівна, доктор психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи», професорка кафедри соціальної психології, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника МОН України, завідувачка кафедри соціальної психології, дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Потребує пояснення, чому транзитивність життєвого простору молоді в соціально-психологічному дискурсивному контексті було розглянуто дисертанткою через його взаємодію саме з життєвим досвідом молодої людини.

2. Розглядаючи зовнішні чинники конструювання життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів, важливо, на нашу думку, було б зупинитися й на дослідженнях, присвячених соціальній стратифікації сучасного суспільства.

3. Авторка проводить вивчення характеристик життєвих сценаріїв молоді через аналіз контенту, яким цікавляться та діляться в Інтернеті молоді люди, а також через можливості його потенційного впливу на вибудовування молоддю власного життєвого сценарію. Предметом аналізу виступили персональні сторінки респондентів у соціальній мережі. При цьому залишається незрозумілим, чим обґрунтовано такий аналіз і чи достатньо його даних для узагальнення зазначених характеристик.

4. У межах розробленої авторкою інтегрованої системи соціально-психологічного супроводу процесу гармонізації життєвого простору молоді в умовах сучасних соціогенних викликів приймали участь респонденти різного віку. У зв'язку з цим, виникає питання щодо специфіки роботи з різновіковими групами учасників системи, наприклад з молоддю молодшого юнацького віку, яку не наведено в тексті дисертації.

Кононенко Оксана Іванівна, доктор психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи», професорка кафедри диференціальної і спеціальної психології, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова МОН України, завідувачка кафедри соціальної психології, дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У контексті дисертації авторкою, поряд з іншими, вказується ситуаційний підхід до вивчення життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів. Проте

в самому дослідженні феномен життєвого простору розглядається з позиції системно-інтегративного підходу. Йдеться про визначення досліджуваного феномену, розкриття концепції дослідження, зміст провідних соціально-психологічних складових і предикторів конструювання життєвого простору молоді. При цьому специфіку ситуацій, відносно яких відбувався сам експеримент, висвітлено недостатньо.

2. Оскільки поняття життєвого простору є багатовимірним, це створює труднощі при його емпіричному дослідженні. Тому хотілося б почути як авторка вирішувала цю проблему в проведеному нею дослідженні.

3. При впровадженні інтегрованої системи соціально-психологічного супроводу процесу гармонізації життєвого простору молоді дослідниця використовувала як групові, так й індивідуальні форми роботи. На нашу думку, акцент слід було б зробити на групових методах роботи, оскільки вони є більш економічними, динамічними та оптимальними, тим більше в умовах закладів вищої освіти.

4. Зважаючи на вагому практичну значущість дисертаційного дослідження, вважаємо за доцільне, на основі проведеної роботи з реалізації інтегрованої системи соціально-психологічного супроводу процесу гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів, розробити навчально-методичний посібник для психологів-фахівців та майбутніх психологів, які мають працювати у зазначеному проблемному просторі.

На докторську дисертацію та реферат надійшли відгуки:

1. Від доктора психологічних наук, професорки, завідувачка кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету МОН України Таїсії КОМАР.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

2. Від доктора психологічних наук, професорки, доцент кафедри психології та соціальної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка МОН України Євгенії ГЕЙКО.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

3. Від доктора психологічних наук, доцента, професорки кафедри навігації і управління судном Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія» МОН України Олени СОРОКИ.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

4. Від доктора психологічних наук, доцента, професорки кафедри соціальної психології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова МОН України Анастасії КУРОВОЇ.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

5. Від доктора психологічних наук, професорки, завідувачки кафедри психології та соціології Харківського національного університету внутрішніх справ МВС України Олени ЄВДОКИМОВОЇ.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

6. Від доктора психологічних наук, професорки, завідувачки кафедри загальної та соціальної психології Навчально-наукового інституту управління, психології та безпеки Львівського державного університету внутрішніх справ МВС України Зоряни КОВАЛЬЧУК.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

7. Від доктора психологічних наук, професора, завідувачки лабораторією загальної психології та історії психології ім. В. А. Роменця Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України Вікторії ТУРБАН.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

8. Від доктора психологічних наук, професора, завідувачки кафедри загальної та практичної психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка МОН України Ліани ОНУФРІЄВОЇ.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

9. Від доктора психологічних наук, професора, професорки кафедри практичної психології Одеського національного морського університету МОН України Росіни ШЕВЧЕНКО.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

10. Від доктора психологічних наук, доцента, деканеси факультету спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради Анастасії ТУРУБАРОВОЇ.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

11. Від доктора психологічних наук, старшого дослідника із спеціальності «Психологія», завідувачки кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» Ксенії АНДРОСОВИЧ.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

12. Від доктора психологічних наук, професора, завідувачки кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти Університету Григорія Сковороди в Переяславі МОН України Лариси КАЛМИКОВОЇ.

Відгук позитивний. Зауважень немає.

У дискусії взяли участь члени докторської ради:

Юлія БОХОНКОВА, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, без зауважень;

Віталій БОЧЕЛЮК, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, без зауважень;

Сергій ГАРЬКАВЕЦЬ, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, без зауважень;

Наталія ДОБРОВОЛЬСЬКА, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, без зауважень;

Ольга ЛОСІЄВСЬКА, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, без зауважень;

Олена БЛИСКУН, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, без зауважень;

Галина ПОБОКІНА, кандидат психологічних наук, спеціальність 19.00.05, без зауважень.

При проведенні таємного голосування виявилось, що із 8 членів докторської ради, 1 член ради є кандидатом наук без права голосу, відтак взяли участь у голосуванні 7 осіб (з них 7 докторів наук за профілем дисертації), проголосували:

«За» 7 членів докторської ради,

«Проти» – немає,

недійсних бюлетенів – немає.

ВИСНОВОК

спеціалізованої вченої ради Д 29.051.11 Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля про дисертаційну роботу Фалько Наталі Миколаївни «Соціально-психологічні основи гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів», подану на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук зі спеціальності 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи», протокол № 23 від 31 серпня 2024 року.

На підставі вивчення дисертаційної роботи Фалько Наталі Миколаївни «Соціально-психологічні основи гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів», виступів офіційних опонентів – Поповича Ігоря Степановича, члена-кореспондента НАПН України, доктора психологічних наук, професора, професора кафедри психології Херсонського державного університету МОН України; Пілецької Любомири Сидорівни, доктора психологічних наук, професорки, завідувачки кафедри соціальної психології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника МОН України; Кононенко Оксани Іванівни, доктора психологічних наук, професорки, завідувачки кафедри соціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова МОН України; відгуків на реферат дисертаційної роботи та матеріалів прилюдного захисту, спеціалізована вчена рада

УХВАЛИЛА:

Дисертаційна робота Фалько Наталі Миколаївни «Соціально-психологічні основи гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів» є самостійним завершеним дослідженням актуальної проблеми соціальної психології та психології соціальної роботи, а також сучасної теорії і практики гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів.

Дисертаційне дослідження виконане у межах науково-дослідної теми кафедри психології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького МОН України «Психологічні засади актуалізації ресурсності та

життєстійкості особистості: концептуалізація та розвиток» (державний реєстраційний номер: 0121U110568) і відповідає комплексним науково-дослідним темам кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля МОН України «Соціокультурні та психологічні аспекти адаптації особистості в сучасному соціумі», «Соціально-психологічні основи розвитку адаптаційного потенціалу особистості засобами інноваційних психотехнологій в умовах трансформаційних змін сучасного суспільства». Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (протокол № 5 від 31 січня 2025 р.).

Актуальність теми дослідження. В умовах сучасних соціогенних викликів, пов'язаних із процесами глобалізації, уніфікації, дегуманізації, особливої уваги потребує проблема гармонізації життєвого простору молоді та вивчення методологічного й евристичного потенціалу цього концепту. Усі ознаки зазначених процесів, у співвідношенні з долею конкретної молодої людини, утворюють так звану антропологічну кризу, проявом якої є деформація її життєвого простору: спостерігається збільшення кількості соціальних ролей, що супроводжується їх знеціненням, девальвацією ціннісного змісту, а негативні наслідки кризи проявляються в утилітаристських установках молоді, прагматичності ціннісних орієнтацій, зниженні культурних потреб і неоціненності інтелектуальних можливостей. У своїй сукупності ці обставини (причини) утворюють певний соціально-психологічний комплекс, що зумовлює значні ризики та загрози, які безпосередньо стосуються як самої молоді, її життєвого простору, ментального здоров'я, самоздійснення, так і сталого розвитку суспільства та держави, перспектив побудови майбутнього.

Водночас, інтерес до проблеми гармонізації життєвого простору молоді викликаний співзвуччям із тими завданнями, які постають наразі перед сучасною психологічною наукою і практикою, та присвячені простору життя молодої людини з її залученістю до глобальних контекстів існування та проблем, які їй доводиться вирішувати у взаємодії з трансформаційним соціумом, коли матеріальні маркери життєвого простору свідчать про його розширення: нові ефективні засоби зв'язку та комунікацій, доступність будь-якого виду інформації, збільшення кількості побутових благ, можливість реалізувати кар'єрні спрямування тощо. При цьому внутрішнє протиріччя конструювання життєвого простору молодої людини в сучасному соціумі – між його ціннісними і матеріалізованими параметрами – не можна дослідити, якщо розглядати кожну з цих сторін окремо. Саме тому нагальність завдань комплексного опрацювання питань гармонізації життєвого простору молоді визначає необхідність віднайдення способу поєднання теоретичних здобутків психологічної науки, у першу чергу соціальної психології, із дослідженням специфіки процесу гармонізації життєвого простору молоді в умовах сучасних соціогенних викликів.

Проблема життєвого простору представлена у межах різних міждисциплінарних напрямів і підходів. Проте, потребують розкриття структурна організація життєвого простору молоді, вивчення специфіки репрезентації молоддю життєвого простору в її образі світу, а також концептуалізація проблеми гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів, зокрема через застосування проєктно-просторового підходу, і розкриття специфіки гармонізації життєвого простору молоді у культурно-освітньому, соціокультурному та екокультурному вимірах, із визначенням змістовно-процесуальних засад побудови і реалізації інтегрованої системи соціально-психологічного супроводу процесу його гармонізації.

Актуальність вирішення означеної проблематики, її складність, багатогранність та недостатня розробка теоретичних і практичних аспектів, з урахуванням соціального контексту розвитку держави та у спрямованості до умов сучасної освіти України, зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає у тому, що:

– *вперше: визначено* структурну організацію життєвого простору молоді (теоретичну модель) з виокремленням центру (ядра), периферії, кордону цього конструкту та проаналізовано його транзитивність у соціально-психологічному дискурсивному контексті; *здійснено* науково обґрунтовану концептуалізацію проблеми гармонізації життєвого простору молоді в умовах сучасних соціогенних викликів через застосування проєктно-просторового підходу та *розкриття* специфіки гармонізації життєвого простору молоді в культурно-освітньому, соціокультурному та екокультурному вимірах, з артикуляцією ролі інтеркультуралізму в гармонізації життєвого простору молоді, зокрема у векторах накопичення соціального капіталу (на макро- й мезорівнях) та здоров'язбереження; *актуалізацію* технологічної та інформаційно-цифрової реальності в гармонізації життєвого простору молоді в період соціогенних викликів; *виявлено* соціально-психологічні особливості життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів, пов'язані з суб'єктивною специфікою його репрезентації в образі світу (на ядерному та поверхневому рівнях); особливостями життєвого простору молоді в змісті її життєвого вибору та життєвих стратегій (обумовлених показниками життєстійкості, толерантності до невизначеності, типом каузальної орієнтації, осмислення життя та ціннісними орієнтаціями); особистісними предикторами конструювання життєвого простору молоді в період соціогенних викликів (соціально-комунікативними, стратегіально-організаційними, афективно-поведінковими) та функціонуванням його соціокультурних складових у вимірі соціального капіталу міста (за показниками ідентифікації молоді з місцем проживання, участі у громадських об'єднаннях, соціальної довіри, щільності соціальних комунікацій, соціального ресурсу авторитету), а також особливостями життєвого простору молоді в інформаційно-цифровому середовищі, що виражається в його індивідуальній диференційованості за індикаторами в навчально-професійній сфері, сферах відносин, саморозвитку, дозвілля та за специфікою представлення молоддю життєвих стратегій;

– *розкрито* змістовно-процесуальні засади побудови і реалізації інтегрованої системи соціально-психологічного супроводу процесу гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів, побудованої на принципах системності, динамічності, комплексності, перспективності, із задіянням культурно-освітньої, соціокультурної та екокультурної стратегій проєктування життєвого простору, основу якої складали системні соціально-психологічні засоби й інтегративно-інваріантні психотехнології, з їх артикуляцією в аспекті актуалізації сутнісних смислів життєдіяльності молоді та її гармонійного розвитку в умовах соціогенних викликів, зважаючи на небезпеки технологічного та інформаційно-цифрового середовища;

– *поглиблено та уточнено*: уявлення про сучасні підходи до вивчення феномену життєвого простору особистості; про соціально-психологічну сутність процесу гармонізації життєвого простору молоді та його змістовні й структурні особливості в умовах соціогенних викликів;

– *набули подальшого розвитку*: погляди на зміни у структурі життєвого простору молоді за показниками системності, функціональності та змістовності його інституційних форм в умовах соціогенних викликів; підходи до соціально-психологічних засобів і технологій забезпечення гармонізації життєвого простору, зокрема у молоді в період соціогенних викликів.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання методичного інструментарію при проведенні системних досліджень феномену життєвого простору особистості; у розробці та реалізації інтегрованої системи соціально-психологічного супроводу, спрямованого на забезпечення гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів; визначенні та обґрунтуванні соціально-психологічних умов ефективної реалізації розробленої інтегрованої системи, з урахуванням змісту, форм, методів цілісного освітнього процесу і можливостей позанавчальної діяльності та на засадах проєктно-просторового підходу.

Отримані наукові дані та вироблені на їх основі рекомендації можуть бути використані психологами, соціальними працівниками, викладачами, фахівцями інших галузей, які займаються проблемами гармонізації життєвого простору молоді. Матеріали дослідження можуть бути застосовані при підготовці освітньо-професійних та освітньо-наукових програм в освітніх компонентах із проблеми гармонізації життєвого простору особистості в умовах соціогенних викликів. Розроблена інтегрована система соціально-психологічного супроводу може бути рекомендована для впровадження у закладах освіти, консультаційних центрах, центрах соціально-психологічної адаптації, центрах психо-соціальної допомоги з метою підвищення ефективності процесу гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів.

Результати дослідження **впроваджено** у консультаційну та методичну роботу Науково-практичного центру медико-соціальних та психотехнологій (м. Київ) (довідка № 794/36 від 07.08.2024 р.); у науково-методичну та практичну роботу

Центру надання правової та психо-соціальної допомоги ВПО (м. Київ) (довідка № 26-01-24Ф від 26.01.2024 р.); у наукову та методичну роботу Південноукраїнського інституту психології, психотерапії і управління (м. Одеса) (довідка № 77/2 від 22.12.2023 р.); у консультаційну роботу ГО «Фонд розвитку підприємництва і реалізації бізнес-ідей» (м. Київ) (довідка № 08-02-24Ф від 08.02.2024 р.); в освітню, наукову та виховну роботу Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 01-15/1213 від 12.08.2024 р.); у наукову та навчально-методичну роботу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (довідка № 791/15.17 від 06.08.2024 р.); у навчально-виховну та наукову роботу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (довідка № 387 від 27.08.2024 р.); у науково-методичну роботу Західноукраїнського національного університету (довідка № 126-36/1931 від 16.08.2024 р.); при організації та психолого-педагогічному забезпеченні освітнього процесу Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського (довідка № 09/01-4-625 від 06.08.2024 р.); у науково-методичну та навчально-організаційну роботу кафедри психології ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (довідка № 3374/01-14 від 26.08.2024 р.); в освітньо-науковий процес та виховну роботу Національного університету «Запорізька політехніка» (довідка № 39/01/2464 від 13.08.2024 р.); в освітній процес соціально-психологічного факультету Університету Григорія Сковороди в Переяславі (довідка № 686 від 02.09.2024 р.); у навчально-методичну та науково-педагогічну роботу Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 1019/33-01.03 від 13.08.2024 р.); у навчально-науковий процес та виховну роботу факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 1284/01 від 14.08.2024 р.) та застосовано при викладанні професійно-орієнтованих дисциплін і спецкурсів «Соціальна психологія», «Психологія соціальної роботи», «Психологічне консультування», «Психологія особистості», «Психологічна корекція», «Вікова психологія», «Психологія впливу», а також при розробці методологічних семінарів.

Особистий внесок авторки в роботах, опублікованих у співавторстві.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій викладено ідеї та розробки авторки з ціллю виконання поставлених завдань дослідження й вирішення наукової проблеми. Представлені в дисертації наукові результати одержані авторкою самостійно. У роботах, опублікованих у співавторстві, особистим внеском здобувачки є: у монографії (Фалько Н.М., Аносов І.П., Молодиченко В.В., Троїцька Т.С., 2012) особистий внесок авторки полягає у розкритті особливостей психологічної експертизи гармонізації життєвого простору молоді. У монографії (Фалько Н.М., Молодиченко В.В. та ін., 2013) особистий внесок авторки полягає у визначенні специфіки людиномірності як психологічної домінанти проєктування життєвого простору молоді. У монографії (Фалько Н.М., Молодиченко В.В. та ін., 2014) особистий внесок авторки полягає у з'ясуванні ролі професійної стійкості молоді як компонента гармонізації її культурно-освітнього простору. У монографії

(Гузь Н.В., Фалько Н.М., Бойчук Ю.Д., 2018) особистий внесок авторки полягає у розкритті значення збереження психічного здоров'я молоді як умови її гармонійного становлення. У монографії (Фалько Н.М., Гузь Н.В., Варіна Г.Б., Тавровецька Н.І., 2019) особистий внесок авторки полягає в артикуляції ролі професійно-особистісної зрілості молоді засобами гештальт-терапії. У монографії (Zarytska V.V., Falko N.M. Bessarab A.O., Ivanytsky O.I., Kikinezhdi O.M., Petrovska I.R. etc., 2019) особистий внесок авторки полягає у визначенні передумов емоційно-інтелектуального розвитку молоді в гармонізації її життєвого простору. У монографії (Фалько Н., Немикін А., Царькова О., Прокоф'єва О., Варіна Г. та ін., 2019) особистий внесок авторки полягає у розкритті ролі психологічного супроводу сучасної сім'ї у цілях гармонізації життєвого простору дитини. У монографії (Falko N., Kaczmarek J., Varina H., 2020) особистий внесок авторки полягає у з'ясуванні векторів оптимізації культурно-освітнього простору молоді в сучасному університеті. У монографії (Falko N., Irkhina U., Tryfonova O., Śliwa S., 2021) особистий внесок авторки полягає у розкритті специфіки діагностики комунікативних вмінь керівників освітніх закладів в аспекті гармонізації їх професійної взаємодії з молоддю. У монографії (Afanasieva L., Bukrieva I., Falko N., Hlebova N., Hlynska L., Orlov A., Semikin M., Tsyurupa M., 2023) особистий внесок авторки полягає у з'ясуванні ролі інтеркультуралізму та накопичення соціального капіталу (на мезорівні) у гармонізації життєвого простору молоді в умовах сучасних соціогенних викликів. У монографії (Varina H., Falko N., Kovalova O., 2023) особистий внесок авторки полягає у розкритті ролі морально-психологічного супроводу військовослужбовців у гармонізації їх життєвого простору. У практикумі (Варіна Г.Б., Каткова Т.А., Фалько Н.М., 2014) особистий внесок авторки полягає у розкритті психології розвитку дитини з позиції гармонізації її життєвого простору. У навчально-методичному посібнику (Варіна Г.Б., Кобильнік Л.М., Фалько Н.М., Каткова Т.А., 2015) особистий внесок авторки полягає у визначенні ролі психологічної науки і практики у гармонійному становленні та розвитку особистості. У статті (Гузь Н.В., Фалько Н.М., 2012) особистий внесок авторки полягає у розкритті ролі емоційно-оцінного компонента ставлення учнівської молоді до навчання у векторі гармонізації її життєвого простору. У статті (Фалько Н.М., Пижик Д.І., 2016) особистий внесок авторки полягає у розкритті психологічних умов розвитку у майбутніх фахівців-психологів професійних якостей у векторі гармонізації їх життєвого простору. У статті (Morozov V., Mykhailenko L., Falko N., Puente E.R., Galaidin A., 2017) особистий внесок авторки полягає у з'ясуванні специфіки соціально-психологічної адаптації студентської молоді у контексті гармонізації культурно-освітнього простору. У статті (Фалько Н.М., Гармаш Д.І., Браславська Л.В., 2017) особистий внесок авторки полягає у розкритті переваги методів арт-терапії у гармонізації життєвого простору молоді. У статті (Гузь Н.В., Фалько Н.М., 2019) особистий внесок авторки полягає у визначенні необхідності активізації засобів масової інформації у сприянні соціальному консенсусу з метою гармонізації життєвого простору внутрішньо переміщеної молоді. У статті (Шевченко С.В., Фалько Н.М., 2020) особистий внесок авторки полягає у розкритті

значення комунікативної компетентності молоді у гармонізації її життєвого простору. У статті (Falko N., Shevchenko S., Varina H., Vdovichenko O., 2020) особистий внесок авторки полягає в артикуляції особистісних якостей у гармонізації життєвого простору в умовах соціогенних викликів. У статті (Osadchyi V., Varina H., Falko N., Osadcha K., Katkova T., 2021) особистий внесок авторки полягає у розкритті особливостей використання технологій доповненої реальності з метою гармонізації життєвого простору молоді в умовах її фахової підготовки. У статті (Nikitenko V., Voronkova V., Oleksenko R., Kovalova O., Falko N., 2022) особистий внесок авторки полягає у розкритті значення розвитку здорової особистості для гармонізації її життєвого простору у цифровому середовищі. У статті (Nikitenko V., Ryzhova I., Shapurov O., Kovalova O., Falko N., Kozar Yu., 2022) особистий внесок авторки полягає у розкритті проблем психологічної цілісності особистості з метою гармонізації її життєвого простору в умовах соціогенних викликів. У статті (Afanasieva L., Bukriieva I., Glyns'ka L., Hlebova N., Falko N., 2022) особистий внесок авторки полягає у розкритті значення протидії деструктивним соціогенним впливам з метою гармонізації життєвого простору молоді. У статті (Falko N., Zhukov O., 2023) особистий внесок авторки полягає у визначенні специфіки гармонізації життєвого простору молоді в українському університеті в умовах сучасних соціогенних викликів. У статті (Falko N., Konovalenko T., Akulova N., 2023). особистий внесок авторки полягає в артикуляції ролі університетів у гармонізації життєвого простору молоді в період соціогенних викликів. У статті (Фалько Н.М., Остополець І.Ю., Шарапова Ю.В., 2024) особистий внесок авторки полягає у розкритті значення толерантності до невизначеності у гармонізації життєвого простору молоді. У статті (Фалько Н.М., Крижановський О.М., Остополець І.Ю., Прокоф'єва О.О., Крижановський П.О., 2024) особистий внесок авторки полягає у з'ясуванні специфіки самореалізації молоді в умовах сучасних соціогенних викликів у гендерному вимірі. У статті (Falko N., Serbin Iy., Hurtovenko N., Tylnyi I., 2024) особистий внесок авторки полягає у з'ясуванні життєвих орієнтацій студентів-мігрантів в умовах сучасних соціогенних викликів. У статті (Фалько Н.М., Кобильнік Л.М., 2009) особистий внесок авторки полягає у розкритті проблеми гармонізації життєвого простору молоді в період її становлення в умовах сучасних соціогенних викликів. У статті (Кобильнік Л.М., Фалько Н.М., 2009) особистий внесок авторки полягає у визначенні ролі цінностей студентської молоді у гармонізації її життєвого простору. У статті (Фалько Н.М., Пижик Д.І., 2014) особистий внесок авторки полягає у розкритті значення емоційної сфери у гармонізації життєвого простору неповнолітніх. У статті (Фалько Н.М., Пижик Д.І., 2014) особистий внесок авторки полягає у визначенні значення психологічного супроводу у гармонізації життєвого простору учнівської молоді в умовах допрофільної підготовки. У статті (Солоненко А.М., Мальцева І.А., Федорова О.В., Сегеда Н.А., Фалько Н.М., 2020) особистий внесок авторки полягає у розкритті перспективних практик взаємодії університету з громадою з метою гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів. У статті (Кондур З., Афанасьєва Л., Букреева І., Глебова Н., Глинська Л., Фалько Н., 2022) особистий

внесок авторки полягає у розкритті проектного досвіду дієвих механізмів вирішення проблем гармонізації життєвого простору молоді в умовах сучасних соціогенних викликів. У статті (Фалько Н.М., Гузь Н.В., 2022) особистий внесок авторки полягає у визначенні ролі конструктивного батьківського ставлення у гармонізації життєвого простору молоді. У статті (Фалько Н., Гузь Н., Прокоф'єва О., 2023) особистий внесок авторки полягає в артикуляції необхідності вдосконалення підготовки фахівців щодо надання психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам в аспекті гармонізації їх життєвого простору. У статті (Hlebova N., Falko N., Afanasieva L., Murtaziiiev E., Semikin M., 2024) особистий внесок авторки полягає у з'ясуванні специфіки гармонізації життєвого простору неповнолітніх у вимірі культурної ідентичності. У статті (Остенда А., Фалько Н., Остополь І., Несторенко Т., 2024) особистий внесок авторки полягає у розкритті ролі міжнародної співпраці університетів у напрямку гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів. У статті (Фалько Н.М., Крижановський О.М., 2024) особистий внесок авторки полягає у розкритті специфіки гармонізації життєвого простору молодої людини в період соціогенних викликів.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні положення дисертаційної роботи було представлено на науково-практичних конгресах, конференціях, проєктах, програмах, семінарах, стажуваннях, круглих столах, читаннях різного рівня, зокрема *міжнародних*: I науково-практичному конгресі «Стрес та захист психологічного здоров'я в умовах сучасного суспільства» (Мелітополь, 2010 р.), VII науково-практичній конференції «Strategické problémy světové vědy» (Прага, 2010 р.), VII науково-практичній конференції «Авангардни научни изследвания» (Софія, 2011 р.), VIII naukowí-praktycznej konferencji «Strategiczne pytania światowej nauki – 2012» (Przemyśl, 2012 р.), науково-практичній конференції «Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору» (Київ, 2012 р.), науково-практичній конференції «Соціально-психологічні вектори розвитку особистості в умовах суспільних трансформацій» (Київ, 2012 р.), науково-практичній конференції «Розвиток особистості в умовах трансформаційного суспільства» (Київ, 2012 р.), науково-практичній конференції «Духовність у становленні та розвитку особистості» (Вінниця, 2012 р.), науково-практичній конференції «Антропологічні виміри науки й освіти: досягнення та перспективи» (Мелітополь, 2012 р.), науково-практичній конференції «Педагогіка і психологія: сучасні проблеми та перспективи розвитку» (Київ, 2012 р.), науково-практичній конференції «Соціалізації і ресоціалізації особистості в умовах сучасного суспільства» (Київ, 2012 р.), Челпанівських психолого-педагогічних читаннях (Переяслав-Хмельницький, 2013 р.), Першій науково-практичній конференції «Розвиток особистості у рамках просторово-часової організації життєвого шляху» (Одеса, 2013 р.), III науково-практичній конференції «Актуальні питання соціальної та практичної психології у координатах сучасних парадигм» (Севєродонецьк, 2015 р.), проєкті соціальної дії «ProfУСПІ: стратегія професійного вибору» за підтримки Британської Ради в Україні (British Council-Active Citizens) (2016-2017 pp.), проєкті «Психосоціальна підтримка й

конфліктний менеджмент» за підтримки Німецького товариства з міжнародного співробітництва «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH» (2016-2017 рр.), програмі «Підвищення рівня ефективності в управлінні конфліктами. Стрес-менеджмент» за підтримки Німецького товариства з міжнародного співробітництва «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH» (2017 р.), staż naukowo-praktyczny «Innowacyjne metody i technologie w edukacji: najnowsze europejskie praktyki edukacyjne (Nauki społeczne i behawioralne. Psychologia)» (Częstochowa, Polska, 2017), European educational project «The innovative Methods and Technologies of Teaching: The Newest in the European Educational Practice» (Poland, 2017), Jean Monnet and Erasmus+ projects «EU Inclusion Policy in Education», «Social Dimensions of European Policies Studies», «European Social Model», «European Policy of Social Cohesion», course «European Policy of Social Innovations», seminar «European Social Policy»; Erasmus+projects № 101085243-ProEU-ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCHRSCH and № 101127449-EcoEurope-ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCHRSCH; семінарі «Запуск проєкту BOOST» SVNC.TK.323 (Нарва, Естонія, 2023 р.), семінарах-тренінгах у межах Програми «Справедливість для всіх» Агенції США з міжнародного розвитку (USAID): «Формування резильєнтності (життєстійкості), як особистий ресурс в умовах війни» (Київ, 2023 р.), «Удосконалення комунікативних здібностей: технології розвитку soft skills» (Київ, 2023 р.), «Синергія інтелекту та тіла: науково-педагогічна компетентність» (Київ, 2024 р.), «Психологія професійного мислення: готовність до змін» (Київ, 2024 р.), «Соціально-правовий аналіз булінгу та мобінгу, як найпоширеніших явищ дискримінації в суспільстві» (Київ, 2024 р.), VI Conference «European Dimensions of Sustainable Development» (Kyiv, 2024), II науково-практичній конференції «Сучасна вища освіта: досягнення, виклики та перспективи розвитку в умовах невизначеності» (Запоріжжя, 2024 р.), міждисциплінарній науково-практичній конференції «Педагогіка мистецтва для збереження і розвитку психічного і фізичного здоров'я та культурного зростання особистості впродовж життя» (Запоріжжя, 2024 р.), International internship «Fundraising and organization of project activities in educational establishments: European experience» (Krakow, Poland, 2024), as part of the KA2 Capacity Building Erasmus Programme «Boosting University Psychological resilience and Wellbeing in (Post-) War Ukrainian Nation / BURN (2024-2026)»; з міжнародною участю: V науково-практичній конференції «Соціально-психологічні особливості професійної діяльності працівників соціальної сфери: обсерваторія душі» (Київ, Мелітополь, 2012 р.), інтернет-конференції «Актуальні питання гіпнозу та сучасної гіпнотерапії у корекції психоемоційних травм, ПТСР та інших психічних розладів» (Кропивницький, 2025 р.); всеукраїнських: науково-практичній конференції «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» (Кам'янець-Подільський, 2011 р.), науково-практичній конференції «Соціально-психологічні особливості професійної діяльності працівників соціальної сфери: криза як ресурс» (Мелітополь, 2011 р.), науково-практичній конференції «Особистість у просторі виховних проєктів» (Київ, 2012 р.), науково-практичній конференції «Кіпрічовські читання з історії науки і техніки» (Харків, 2012 р.), науково-практичній

конференції «Треті Сіверянські соціально-психологічні читання» (Чернігів, 2012 р.); стажуваннях «Підготовка майбутніх психологів до здійснення психологічного консультування: соціокультурний вимір» (Київ, 2018 р.) та «Основи використання тесту інтелекту WISC-IV» (Київ, 2018 р.); методологічному семінарі НАПН України «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України» (Київ, 2020 р.), VIII науково-практичній конференції «Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених» (Одеса, 2022 р.), програмі управлінського розвитку «Школа освітніх управлінців» (Київ, 2022 р.), стажуваннях «Підготовка закладів вищої освіти до проходження міжнародних акредитацій за Європейськими стандартами якості» (Дніпро, 2021 р.) та «Арттерапевтичні оздоровчі технології» (Переяслав-Хмельницький, 2022 р.); I науково-практичній конференції «Актуальні питання відновлення ментального здоров'я у психологічному вимірі» (Київ, 2024 р.), освітній програмі «Освіта задля успіху українців. Освітня політика та освітні технології для післявоєнної України» (Київ, 2024 р.), науковому круглому онлайн-столі «Теперішнє та майбутнє української психології: надбання та втрати» (Київ, 2024 р.), щорічному науковому круглому онлайн-столі «Наукова спадщина української психології: єдність минулого та теперішнього» (Київ, 2024 р.), науково-практичній конференції «Психологія особистості фахівця в умовах воєнного часу та поствоєнної реабілітації» (Львів, 2024 р.), доповідалися та обговорювалися на розширених засіданнях кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (2024-2025 рр.).

Зміст та результати дослідження висвітлено у 61 публікації авторки, з яких: 11 розділів у колективних монографіях, 1 одноосібна монографія, 2 навчально-методичні праці, 29 статей у наукових фахових виданнях із психології (з них: 15 статей у наукометричних виданнях, з яких: 3 статті – у наукометричній базі Scopus, 2 статті – у наукометричній базі Web of Science Core Collection, 3 статті – у міжнародних періодичних наукометричних виданнях), 18 публікацій – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та інших виданнях.

Спеціалізована вчена рада рекомендує використовувати результати дослідження при підготовці курсів із методології досліджень проблем гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів, при укладанні підручників, навчальних посібників з методології досліджень в галузі соціальної психології та психології соціальної роботи, методичних рекомендацій.

Спеціалізована вчена рада вважає, що дисертаційна робота Фалько Наталі Миколаївни «Соціально-психологічні основи гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціогенних викликів» є завершеною науковою працею, виконаною особисто дисертанткою, що містить нові наукові положення і висновки, сукупність яких кваліфікується як вагомий внесок у розвиток соціальної психології.

Дисертація відповідає пп. 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17.11.2021 р., що дає підстави для присудження Фалько Наталі

Миколаївні наукового ступеня доктора психологічних наук (доктора наук) зі спеціальності 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи».

На підставі результатів таємного голосування та прийнятого висновку докторська рада присуджує Фалько Наталі Миколаївні науковий ступінь доктора психологічних наук за науковою спеціальністю 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи».

Головуюча на засіданні
спеціалізованої вченої ради з
присудження наукового
ступеня доктора наук
Д 29.051.11

Юлія БОХОНКОВА

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
з присудження наукового
ступеня доктора наук

Галина ПОБОКІНА

05» квітня 2025 р.